

Vida Rožac-Darovec

POROČILO ZGODOVINSKEGA DRUŠTVA ZA JUŽNO PRIMORSKO ZA OBDOBJE 1994-1996

Tudi v času od leta 1994 do 1996 je Zgodovinsko društvo za južno Primorsko opravilo veliko dela in aktivnosti na znanstvenem in publicističnem področju. Prispevek bo zajel najpomembnejšo dejavnost zadnjih treh let in kratkoročne obete ter vizijo dela vnaprej.

Vsekakor največ napora in pozornosti terja izdajanje revije *Annales*, zbornika *Acta Histriae* in knjižne zbirke Knjižnica *Annales*. To pa je krona vseh drugih dejavnosti, kot so prirejanje znanstvenih in strokovnih simpozijev, okroglih miz ter predstavitev knjižnih novosti iz raznih znanstvenih področij ter navezovanja stikov s tvorci le-te.

V tem obdobju je društvo izdalo številne publikacije: 4. in 5. številko *Annales* v letu 1994, 6. in 7. številko v letu 1995, v letu 1996 pa načrtujemo poleg pričujoče 8. še izid 9. številka revije *Annales*. Pri tem velja poudariti, da se je sprva naravoslovno-humanistična revija reorganizirala v dve ločeni seriji, to je naravoslovno (*series historia naturalis*) in humanistično-družboslovno (*series historia et sociologia*). Mnogi so to odločitev pozdravili, nekateri pa so jo obžalovali, vendar revije v prejšnjem konceptu ni bilo več mogoče izdajati iz vsakim letom prejemalo več člankov, na drugi strani pa se je ožal krog potencialnih bralcev ter raziskovalcev, ki so po reviji posegali, kajti po svoji tematiki je že posegala po morda preširokem polju znanj. S tem korakom pa je bila tako naravoslovju kot humanistiki in družboslovju omogočena samostojnejša razvojna pot in oblikovanje tematskih problemskih sklopov v okviru revije *Annales*, ki je po mnenju uredništva še pomembnejši. Poleg te novosti pa je zelo pomembna še sprememba podnaslova, to je "Anali za istrske in mediteranske študije/*Annali di Studi istriani e mediterranei/Annals for Istrian and Mediterranean Studies*". Razlog za to ni le kozmetične narave, ampak tudi vsebinske. S tem je revija postala nacionalnega in ne lokalnega pomena, kajti zapolnjevala bo vrzeli v slovenskem nacionalnem znanstvenem programu, to je razvoj mediteranskih študijev na podlagi dejstva, da je Slovenija tudi mediteranska država, čeprav ima le košček morja z obalo, ki nima le drugačno in to zelo specifično zgodovinsko in kulturno tradicijo ter geografske posebnosti, temveč tudi drugačne in za vso Slovenijo pomembne gospodarske danosti ter razvojne možnosti. Ta zasnova bo reviji omogočala tudi prodornejše uveljavljanje na domačem in mednarodnem trgu znanosti.

Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je na spremembo razvojne politike revije nemalo vplivalo tudi dejstvo, da

je bil v Kopru konec leta 1994 ustanovljen javni raziskovalni zavod Znanstveno raziskovalno središče Republike Slovenije (ZRS), Koper, k čigar ustanovitvi je tudi s pobudo, programsko zasnovo in drugimi dejavnostmi nemalo pripomoglo ravno Zgodovinsko društvo za južno Primorsko. ZRS, Koper je s podpisom pogodbe za Zgodovinskim društvom za južno Primorsko ob uradni otvoritvi prostorov 5. junija 1996 postalo tudi soizdajatelj revije *Annales* in zbornika *Acta Histriae*. Prepričani smo, da bo partnerstvo še pripomoglo h kvaliteti in uveljavljanju dosedanje izdajateljske dejavnosti društva.

Druga odmevna dejavnost je organizacija večinoma mednarodnih znanstvenih srečanj, s katerimi skuša društvo tudi z aktualnimi temami vplivati na družbeno življenje v ožjem in širšem okolju. V letu 1994 je društvo organiziralo simpozija o *Stavbarstvu in prenovi na Koprskem* (v soorganizaciji z Medobčinskim zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine v Piranu, Kulturnim klubom Istra in Društvom obalnih arhitektov). Dopolnjeni referati so bili objavljeni v posebnem tematskem sklopu v 6. št. *Annales*, medtem ko so prispevki z drugega mednarodnega simpozija v letu 1994 *Vidiki pravosodja v Istri (14.-18. stoletje)* objavljeni v *Acta Histriae* IV. (1996).

Obletnico konca druge svetovne vojne in zmage nad nacifašizmom je društvo v sodelovanju z Deželnim inštitutom za zgodovino osvobodilnega gibanja Furlanije Julijske Benečije iz Trsta, Inštitutom za novejšo zgodovino iz Ljubljane ter Odsekom za zgodovino Narodne in študijske knjižnice iz Trsta, počastilo z organizacijo mednarodnega simpozija zgodovinarjev Primorska in Trst od Rapalla do Londonskega memoranduma (1920-1954) 26. maja 1995 v Pokrajinskem muzeju v Kopru, prispevki pa so objavljeni v pričujoči publikaciji. Objektivni prikaz dogajanj v navedenem obdobju je bil skušan zajet z udeležbo tako slovenskih kot italijanskih zgodovinarjev. V ta namen je društvo ob simpoziju izdalo še knjigo *Ljudje v vojni. Druga svetovna vojna v Trstu in na Primorskem* avtorjev Marte Verginella, Sandija Volka in Katje Colja. Posebnost knjige je, da prikazuje tegobe "malega človeka" v vojni.

V soorganizaciji z Znanstveno raziskovalnim središčem Republike Slovenije, Koper, Pokrajinskim muzejem Koper in Skupnostjo Italijanov Koper ter pod znanstvenim pokroviteljstvom oddelkov za zgodovino iz tržaške in ljubljanske Filozofske fakultete je društvo v oktobru 1995 organiziralo tridnevni odmevni mednarodni znanstveni simpozij *Veliki reformator 18. stoletja. Gian Rinaldo Carli med Istro, Benetkami in Cesarstvom*. Prispevki s tega simpozija pa bodo objavljeni v *Acta Histriae* V. v začetku leta 1997.

Tretji sklop dejavnosti je izdajanje znanstvenih in strokovnih monografij v knjižni zbirki Knjižnica *Annales*. V zadnjih treh letih je v tej zbirki izšlo kar 9 publikacij, in sicer:

Avgust Lešnik: *Razcep v mednarodnem socializmu (1914-1923)*. Knjižnica Annales 6, Koper, 1994. 380 strani.

Darko Darovec: *Notarjeva javna vera. Notarji in vicedomini v Kopru, Izoli in Piranu v obdobju Beneške republike*. Knjižnica Annales 7, Koper, 1994. 280 strani.

Nada Morato: *Ravnikova dediščina v Kortah. Kulturna podoba Kort v zadnjih dvesto letih*. Knjižnica Annales 8, Koper, 1995. 176 strani.

Marta Verginella, Alessandro Volk & Katja Colja: *Ljudje v vojni. Druga svetovna vojna v Trstu in na Primorskem*. Knjižnica Annales 9, Koper, 1995. 178 strani.

Dežela refoška. *Vinogradništvo in vinarstvo v slovenski Istri* (zbornik). Knjižnica Annales 10, Koper, 1995. 354 strani.

Darko Ogrin: *Podnebje Slovenske Istre*. Knjižnica Annales 11, Koper, 1995. 384 strani.

Darja Mihelič, Franc Mihelič & Jasna Pocajt: *Piran, mesto in ljudje pred sto leti*. Knjižnica Annales 12, Koper, 1996. 160 strani.

Claudio Povolo: *Proces Guarnieri (Buje-Koper, 1771)*. Knjižnica Annales 13, Koper, 1996. 287 strani.

Marta Verginella: *Ekonomija odrešenja in preživetja. Odnos do življenja in smrti na tržaškem podeželju*. Knjižnica Annales 14, Koper, 1996. 310 strani.

Poleg navedenih pa kaže poudariti, da je društvo v sklopu te knjižne izdaje pričelo z novo serijo, poimenovano *Knjižnica Annales majora*, ki že z imenom nakazuje podobno usmeritev vendar v večjem, A4 formatu. Prva iz te serije je knjiga

Radovan Cunja: *Poznorimski in zgodnesrednjeveški Koper*. Knjižnica Annales majora (format A4), Koper, 1996, 250 strani.

Nemajhen založniški podvig pa je bil izveden z izdajo prvih sedmih številk revije Annales, treh zvezkov zbornika Acta Histriae ter povzetkov v slovenskem, italijanskem, nemškem in angleškem jeziku prvih trinajstih knjig iz zbirke Knjižnica Annales v multimedialnem zapisu na CD ROM-u (*Annales '91-'95 multimedia*) za PC računalnike. Poleg tekstov in slikovnega gradiva so na zgoščenki še audiovizuelni posnetki, projekt je programsko in tehnološko izvedlo podjetje I-ROSE d.o.o. iz Laškega, kot sozaložnik pa je že nastopilo Znanstveno raziskovalno središče Republike Slovenije, Koper, ki je tudi organiziralo predstavitev ob že omenjeni uradni

otvoritvi prostorov in v prisotnosti uglednih družbeno-političnih, znanstvenih in kulturnih ustanov ter posameznikov.

Vse navedene izdaje so bile najmanj po enkrat tudi predstavljene, in sicer v Kopru, Piranu, Kortini, Ljubljani, Trstu, Pulju, Reki, Buzetu in v Bujah, praviloma v sodelovanju z drugimi znanstvenimi in strokovnimi organizacijami, v Ljubljani z Avstrijskim inštitutom za Vzhodno in Jugovzhodno Evropo, Zgodovinskim društvom Ljubljana, Slovensko matico, v Trstu z Narodno in študijsko knjižnico, Kulturnim klubom "Istria" (Circolo culturale Istria), na Hrvaškem s Pedagoško fakulteto iz Pule, Zavodom za povijesne i društvene znanosti HAZU na Reki, Narodnim sveučilištem iz Buzeta, Bujsko občino itd. V letu 1994 pa sta izšli dve številki zbornika Acta Histriae (II. in III.), s prispevki z dveh mednarodnih simpozijev iz leta 1993, in sicer *Rižanski placit, Istra in Furlanija ter Istra in Beneška republika: ustanove, pravo, uprava*, ki sta bili predstavljeni novembra 1994 na domačiji sedaj že pokojnega dr. Vinka Šribarja v Kortini pri Sv. Antonu.

Pomembna pa je še predstavljena dejavnost aktualnih založniških programov drugih ustanov, ki jo je društvo organiziralo samostojno ali še pogosteje v sodelovanju z drugimi organizacijami v lokalnem prostoru, predvsem s Pokrajinskim muzejem Koper, Kulturnim klubom Istra, Skupnostjo Italijanov iz Kopra in Pirana in v zadnjem času vedno pogosteje z Znanstveno raziskovalnim središčem Republike Slovenije, Koper, kjer je od letošnjega poletja tudi sedež društva.

Pri dejavnosti društva v zadnjih treh letih kaže še posebej omeniti ravno v letu 1994 začete *Poletne tečaje slovenskega jezika na Slovenski obali "Halo, tukaj slovenski Mediteran!"*, ki jih vodi Vesna Gomezel-Mikolič. Trije vsakoletni dvotedenski tečajji v avgustu, od drugega dalje potekajo v soorganizaciji *Izobraževalnega centra Modra* iz Kopra, so doslej v naše kraje pritegnili že okoli 80 tujcev, ki so si želeli pridobiti vsaj osnovno znanje slovenskega jezika; prišli so v večini iz Italije, drugi pa so bili iz Avstrije, Anglije, Hrvaške, Švice, Švedske, Kanade, ZDA, Japonske, Kitajske, Sirije...

Sodelovanje z ZRS, Koper je bila osrednja tema 9. občnega zbora društva dne 3. junija 1996, ki je potrdil že v izvršilnem odboru sprejete sklepe in uskladitve z ZRS, Koper na seji dne 13. marca 1996. Izvoljeni pa so bili tudi novi organi društva za naslednje štiriletno obdobje in potrjena komisija v sestavi Darja Mihelič, Salvator Žitko, Darko Darovec za pripravo novega statuta, kot to zahteva novi Zakon o društvih.

Za člane *izvršilnega odbora* so bili izvoljeni: Daniela Bertoni, Flavij Bonin, Darko Darovec, Darja Mihelič, Vida Rožac-Darovec, Tomo Šajn in Salvator Žitko, ki je bil ponovno izvoljen za *predsednika društva*. V *nadzorni odbor* so bili imenovani: Alenka Borjančič, Alenka Kreševič in Leon Marin, v *častno razsodišče* pa Leander Cunja, Janez Kramar in Nadja Terčon.

Na občnem zboru so bile sprejete tudi programske smernice za leto 1997. Na tem mestu bi veljalo omeniti zlasti organizacijo kar treh mednarodnih simpozijev v sodelovanju z ZRS, Koper in drugimi zavodi iz ožjega mednarodnega okvira:

1. 50-letnica Pariške mirovne pogodbe z znanstveniki iz ZDA, Velike Britanije, Rusije, Italije, Hrvaške in Slovenije;

2. Sistemi oblasti in oblast institucij (16.-19. stol.) v sodelovanju z raziskovalnimi instituti in univerzami iz evropskih mediteranskih dežel;

3. Josip Agneletto. Slovenski kulturnik in politik v Istri in Trstu (1884-1960) v sodelovanju z zamejskimi ustanovami.

Prispevki s teh srečanj bodo objavljeni kot tematski sklopi v reviji *Annales* ali kot monografski zborniki *Acta Histriae*.

Dario Tomasella

"A LIVELLO VIRTUALE"

Una presentazione dell'associazione internazionale History & Computing

Si è tenuta quest'anno a Mosca l'XI Conferenza Internazionale dell'Associazione History & Computing, organizzata dal suo ramo russo: l'Assotsiatsiia "Istoriia i Komp'uter" (AIK). Sono passati ormai più di dieci anni da quando, nel marzo del 1986, al Westfield College di Londra, si tenne la prima di queste conferenze: lo scopo era quello di mettere in collegamento tra loro tutti quegli storici che usavano, o meglio, che allora sperimentavano l'uso del computer nel loro lavoro, sia per fare ricerca, sia nel campo dell'insegnamento. Tale prima conferenza fu una scommessa, si voleva vedere, e magari contare, quanti storici, studiosi di tipo umanistico, usavano questa "nuova" tecnologia, questo rivoluzionario ritrovato della scienza. Non dobbiamo infatti dimenticare che, sebbene i mainframe fossero sul mercato da quasi quarant'anni, erano solo cinque anni che la sempre maggiore integrazione dei circuiti aveva permesso l'apparire sul mercato dei personal computer, macchine disponibili anche per chi non poteva accedere ai centri di calcolo universitari. La scommessa fu vinta oltre le previsioni: parteciparono a quella conferenza studiosi da 19 diversi paesi, rappresentando oltre 150 istituzioni. L'immediata conseguenza fu il riunire queste persone e queste istituzioni in un'associazione internazionale. Per poterle dare una maggiore agilità, essa fu costituita come un insieme di "branch" nazionali, facenti capo ad una direzione internazionale. Fu inoltre fondata l'omonima rivista quadrimestrale, distribuita gratuitamente agli iscritti.

I temi affrontati in quella conferenza inaugurale si rivelarono come i principali interessi degli storici "computazionali", come vennero allora definiti, anche nelle conferenze successive: la costruzione di database come informatizzazione delle fonti, la quantificazione dei dati storici, l'elaborazione di testi, l'apprendimento di nuove abilità computazionali e l'utilizzo del computer per l'insegnamento della storia. A questi argomenti si sono aggiunti, qualche anno più tardi, anche quelli conseguenti allo sviluppo dell'intelligenza artificiale e dei sistemi esperti. Questi ultimi infatti hanno fatto sì che gli storici prestassero una maggiore attenzione allo sviluppo della scienza dell'informazione, per poter avere più potenti tecniche di interrogazione ed elaborazione dei dati (come quella denominata "fuzzy", ad esempio). Inoltre, hanno avuto un notevole sviluppo, sia la modellizzazione dinamica degli eventi del passato, che la simulazione di questi stessi eventi a livello virtuale. Tale simulazione viene ad essere resa ancor più realistica dall'attuale capacità multimediale dello strumento computer, per cui è possibile integrare suoni e immagini in movimento.

Tutto ciò sta a dimostrare che, non solo il computer può essere usato a tutti i livelli della ricerca storica, dalla creazione di ipotesi e di modelli interpretativi fino alla narrativa e all'insegnamento, ma soprattutto che può fornire un terreno di dibattito comune tra storici che altrimenti, per argomento o periodo storico, apparentemente non avrebbero nulla in comune. Tale terreno si estende inoltre ai geografi, ai linguisti, ai lessicografi ed agli altri studiosi di materie storico-umanistiche.

Attualmente le potenzialità dell'elaboratore rimangono ancora per larga parte non perfettamente comprese: molti ancora lo usano solo come sofisticata macchina da scrivere o lo identificano unicamente con le sue capacità quantitative, ma esso non è solo un segretario o un ragioniere, è molto di più. Incoraggia infatti la sperimentazione di nuove metodologie di studio, anche se il prezzo da pagare per poterle utilizzare è di comprenderle perfettamente; tale riflessione sulle sue possibilità permette quindi una migliore comprensione delle fonti da informatizzare per poterle elaborare.

L'associazione internazionale H&C, con la rivista, le conferenze annuali e le altre iniziative di cui si fa portatrice, fornisce dunque un terreno d'incontro ideale per una comune comprensione dei problemi relativi alla necessità di apprendere le esistenti metodologie storico-informatiche, oltre al creare continuamente di nuove, ed a consapevolizzare degli storici dello sviluppo scientifico-tecnologico che li circonda, consentendo così un proficuo scambio di esperienze.